

ANALÝZA MEDIÁLNÍ REPREZENTACE TÉMATU
„VLÁDNÍ KRIZE“ V ROCE 2018

Kvalitativní analýza

PhDr. Tomáš Trampota, PhD., New York University in Prague

PhDr. Tereza Klabíková Rábová, PhD., Univerzita Karlova v Praze

Leden 2019

Obsah:

1. Hlavní závěry
2. Metodika analýzy
3. Lingvistická analýza
4. Analýza tematického rámcování
5. Vizuální reprezentace tématu

1. Hlavní závěry

- **Vizualizace** tématu **byla většinou neutrálního popisného charakteru**. Naprostá většina využitých záběrů byly záběry typické pro vizuální prezentaci domácí politiky.
- **Ozvlášťující záběry se objevovaly jen minimálně**; zejména ve vizuální citaci původní reportáže televize Seznam pořízené skrytou kamerou.
- V souvislosti s oživením tématu kauzy **Čapího hnízda** byly **použity již zaběhlé a dříve využitě metonymické záběry** na jednu z budov farmy Čapí hnízdo, která se stala symbolem kauzy již před touto vládní krizí.
- Relativně **často je využívána infografika**. Zejména při prezentaci výsledků veřejného mínění, při prezentaci rozložení sil před hlasováním o důvěře vládě a při prezentaci kalendáře očekávaných událostí v rámci kauzy.
- Vizuální zpracování tématu žádným způsobem nevybočuje ze způsobů využití vizuální stránky v oblasti domácího zpravodajství.
- Moderátoři a reportéři ČT neodchylují od očekávaných jazykových norem zpravodajství, komunikují neutrálně a užívají jednak předvídatelné jazykové prostředky, jednak patřičné komunikační strategie.
- Celkový projev moderátorů i reportérů je srozumitelný, kultivovaný a spisovný. Mluvčí prokazují věcnou, argumentační i formální připravenost a pohotovost při vedení diskuse.
- (Nápadně) často se opakuje u všech moderátorů hodnotící adjektivum *klíčový*: *klíčová bude schůzka šéfů koaličních partnerů; klíčová schůze sněmovny; proč právě Krym, to je klíčová otázka; dobře, ale tohle je poměrně klíčový moment; klíčové jednání přijde zítra* atd.
- Velmi častou analytickou strategií je předjímání budoucího vývoje či dotazování se na hypotetické scénáře: *Kdybyste byl zítra ráno na tom jednání místo vašeho předsedy, na co byste se ho zeptal...?*

2. Metodika analýzy

Předložená analýza se na základě zadání České televize zaměřila na mediální reprezentaci tématu „vládní krize“ na sklonku roku 2018, tak jak byla prezentována Českou televizí během listopadu 2018.

Analýza využila kombinaci těchto kvalitativních metod výzkumu mediálních obsahů: a) **analýzu rámcování** (*framing analyses*) sledující, jak byly události spojené s vládní krizí tematizovány a které informace byly narativně zdůrazněny, b) **analýzu vizuální reprezentace** tématu zaměřenou na otázku, jaké vizuální znaky byly použity s důrazem na hodnotovou valenci vizuálních denotátů a c) **lingvistickou analýzu** jazykové prezentace tématu, jazykovou objektivitu/subjektivitu. V rámci zkoumaného vzorku bylo v listopadu odvysíláno v hlavní zpravodajské relaci Události celkem 88 příspěvků. Zkoumaný vzorek předkládané kvalitativní analýzy byl vymezen pořadem, časovým obdobím a tematicky:

- Pořad: Hlavní zpravodajská relace ***Události***
- Období: 1. – 30. listopad 2018
- Tematické ohraničení: vládní krize v České republice

3. Lingvistická analýza

Lingvistická část analýzy je zaměřena na jazykovou prezentaci pokračování aféry Čapí hnízdo, kauzu Babišova syna a následnou vládní krizi (k označování kauzy viz dále) v pořadech ČT. Pro komparaci jsme analyzovali nejen příspěvky pořadu Události, ale také pořadů Události, komentáře a Zprávy ve 23.

Souhrnně lze říci, že se moderátoři a reportéři ČT neodchylují od očekávaných jazykových norem zpravodajství, komunikují neutrálně a užívají jednak předvídatelné jazykové prostředky, jednak patřičné komunikační strategie. Pořad Události je nejneutrálnější; v případě formátů, které stojí na interview s protagonisty či aktéry dění, je projev a registr moderátorů rozmanitější (a v některých případech odváznější) a z hlediska vedení náročnější. V rozhovorech s politiky jsou moderátoři důslednější než s odborníky, specialisty, což souvisí i s užívanými řečovými strategiemi politiků. Celkový projev moderátorů i reportérů je srozumitelný, kultivovaný a spisovný (nemnohé sporné či nenoremní příklady jazykových prostředků či strategií uvádíme dále). Mluvčí prokazují věcnou, argumentační i formální připravenost a pohotovost při vedení diskuse (např. *často se o tom mluví jako o začátku té nenávisti*).

Některé komunikační aspekty kauzy jsou mediálnímu zpravodajskému žánru vlastní a jsou přítomny i při zpracovávání jiných témat. Specifikem probírané věci je však mimo jiné i tematizace novinářské práce, jejím metatématem je samotné zpracovávání událostí médií; mnohdy se diskuse dotýká samé podstaty a principů žurnalistiky, a tedy i nevyhnutelného vymezení se vzhledem k tématu ze strany moderátorů.

Velká část sdělovaného obsahu přináší pochopitelně citace jiných osob, politiků či expertů.

(Konkrétní příklady a citace uvedeny kurzívou.)

3.1. Jazykové prostředky

Variace popisu/pojmenování, označování celé situace:

Kauza syna Andreje Babiše se dostane i do Senátu; problém premiéra, peripetie kolem syna premiéra Babiše, posun v kauze Čapí hnízdo; Českou politikou hýbe nové drama; kauza se stala velkým politickým tématem; Čapí hnízdo znovu rozhýbalo politickou scénu; už dlouho se nestalo, aby se česká politická scéna otřásla v základech tak nečekaně jako dnes, a to kvůli zjištění, že premiérův syn Andrej Babiš mladší byl coby nepohodlný svědek v kauze Čapí hnízdo odlákán na okupovaný Krym (včetně metafory, jedná se o silnější sdělení); vládní krize; Čapí hnízdo znovu rozhýbalo politickou scénu, jak už jsme naznačili; debata o Čapím hnízdě; k případu, který tento týden rozbouřil politickou scénu...; obrovská politická krize; politická krize; případ Čapího hnízda; kauza; příběh; napětí ve vládní koalici; tvrdá kritika opozice; bouře, spouštěč tohoto posledního vývoje.

Vlastní shrnutí situace staví z většiny na neutrálních jazykových prostředcích: *jasné stanovisko zatím nezaznělo; tolik mimořádná schůze ve slovech i emocích, teď ještě i řeč čísel; navíc bylo to prohlášení, které bylo evidentně napsané, on ho četl; jistým způsobem jste se rozhodli premiérovy kauzy tolerovat.*

(Nápadně) často se opakuje u všech moderátorů hodnotící adjektivum *klíčový*: *klíčová bude schůzka šéfů koaličních partnerů; klíčová schůze sněmovny; proč právě Krym, to je klíčová otázka; dobře, ale tohle je poměrně klíčový moment; klíčové jednání přijde zítra; pane Kamberský, shodneme se na tom, že to je ten klíč, klíčová priorita; ...přitom pozice ČSSD je v této věci naprosto klíčová, to jenom pro pořádek.*

Pro daný žánr ne zcela obvyklý, hovorový prostředek: *můžete říct, zda vaši čtenáři také téma hltají? Bylo by fajn, kdyby to premiér mohl vysvětlit přímo v Událostech, komentářích, samozřejmě jsme ho zvali.* Výjimečně jsme zaznamenali poněkud přepjatou dikci (výslovnost): *promiňte, že se na to ptám, oni to navrhuji vám, proto se ptám vás.* V poměrně rozsáhlém celku se vyskytly tři nespisovné tvary, přičemž šlo spíše o přeřeky.

Pozitivní sloveso: *reportérům televize seznam se podářilo vypátrat...*

Negativní sloveso: *Děsí vás tento scénář, že by ČSSD nahradila SPD?*

Metafory, obrazná pojmenování: *nejen z opozičních lavic, ale i od sociálních demokratů zaznívá...; jaké páky hodláte nasadit, aby...; u hlavy státu má podporu; slova, která ukončila maraton projevů a reakcí, den D pro vládu A. Babiše; premiér se na všech frontách snaží odvrátit demisi; se zapojil do této přetahované...*

Přeřeky: *Pane Chvojko, vy sám jste původně nechtěl vystupovat do války, do vlády; Andrej mladší...*

3.2. Vedení diskusí

Vedení rozhovorů je v naprosté většině pevné, zcela pod kontrolou moderátora, až na výjimky, kdy si hosté skáčou navzájem do řeči. Př.: (Jaroslav Faltýnek: *nechtejte mě za slovo*) - moderátor: *bohužel musím; pojďme nechat mluvit kolegu; vy to berete hodně zešíroka, já to chápu, ale pojďme k té současné...; velmi stručně: věříte těm obviněním...? ...ten ještě nic neřekl, tak dejme mu za chvilíčku slovo; máme poslední minutu, ale já bych rád, aby toto téma nezapadlo, a to je potenciální vydíratelnost...; dobře, zůstaňme u té mezinárodní politické situace, lépe řečeno toho aspektu, protože ten je velice důležitý, a to je ten důvod, proč jsme si vás také pozvali; to je otázka, kterou jsme včera kladli i Jiřímu Kubíkovi, nicméně pojďme to posunout dál, tu debatu.*

Usměřňování debaty: *nicméně vy jste členkou mandátového a imunitního výboru...*

Novináři vystupují strukturovaně (*vaše dnešní usnesení má tři body, dovolte tři otázky k těmto bodům: za a)...*) a sebevědomě, zachovávají vlastní tvář, obhajují své argumenty či osvětlují vlastní repliky (při útocích či komentářích politiků nereagují, zachovávají věcný tón nebo se ohrazují – *v čem si vymýšlím?*), příp. korigují výpovědi hostů: *ano, tohle jsme slyšeli od vás i na ČT 24; jedna věc je skutečnost, co policie vyšetřuje, věřme, že dojde k nějakému závěru, který bude prezentovatelný, a druhá věc je ta politická rovina, na kterou bych se teď rád soustředil; Promiňte, ale to jsem neřekl, já jsem řekl, nakolik budete ostřejší, myslel jsem, nakolik budete razantnější; tak pojďme dál, nezanklo...; pane předsedo, neřikal jsem to já, ale předseda syndikátu českých novinářů, opravdu jsem to nebyl já...; ...a které jsou nutné, nejsou to novináři, kteří budou odvolávat premiéra, jsou to poslanci, tak, jak to stojí v české ústavě; na druhou stranu je to pořád politický nástroj, politická*

instituce, která je zakotvena v Ústavě; ale my nikoho nesoudíme, já se jenom ptám...; Pane Faltýnku, doufám, že nechcete obviňovat Českou televizi z toho, že organizuje tuto kampaň; ale v každém případě nové informace tam byly; nezakazoval jste předsedovi pražské organizace...?; do jaké míry jste teď ve vleku prezidenta a premiéra... (poslední 2 výpovědi odvážnější)

Je to argument, který zaznívá tři roky, ale neviděl jsem ještě jeden jediný argument, je to podle vás normální, že za tak dlouhou dobu se neobjeví nic, co by dokazovalo, že za tím opravdu někdo stojí, kdo to organizuje?

Z hlediska jazykového odvážně formulovaná otázka: nebylo příliš zbrklé kritizovat premiéra a dnes si stanovovat podmínky...?

Důraz na zodpovězení položené otázky: vy jste předseda strany, takže máte roli v té straně; já se ptám, máte pro to důkazy, nebo hovoříte na základě té reportáže? Ptám se znovu tedy, nebo máte konkrétní indicie, které...; zpátky k té odpovědi, prosím...

Reformulace, reprodukce a opětovné pokládání otázky: já se vás zeptám takto, ta odpověď je poměrně dlouhá, já chápu (já chápu: prostředek komunikačního souladu) ...takže místopředseda vládní strany vyzývá premiéra k demisi? Chápu to správně? To znamená, že se vám to úplně nezdá; takže to je vaše dedukce, chápu to správně?

Navázání na repliku mluvčího (svědčí o pohotovosti moderátorů): my se k těm věcem vyjadřovat budeme (+ zvýznamnění my); pane Netolický, tohle je rukavice, kterou můžete klidně zvednout, je mezi sociálními demokraty někdo, tušíte, že by tam mohl být někdo... (+ metafora, obrazné pojmenování); dnes premiér nedaleko Dukovan diskutoval na semináři k jaderné energii a energie podle něj zůstala i ve vládě; když už mluvíme o těch hyenách, pojďme si říct, co řekl pan Brabec...

Komentář k replice: Zprofanované SPD? Ne ČSSD? Já vás poslouchám bedlivě... ne, já se vám omlouvám, já jsem vám chtěl pomoci, aby to nevypadalo, že jste dehonestoval vlastní stranu.

Opravování komunikačního partnera: no já vím, že je to hlasování proti vládě, to vy jste dnes odpoledne říkal důvěra, ale ona je to nedůvěra, ale de facto je to hlasování o vládě, má to být tedy asi pozitivní výsledek, ale dobře...; Pomínu, že jste trochu popletl... (zde velmi sebevědomé vyjádření)

3.3. Užité komunikační strategie:

Zcela neutrální, objektivní referování o faktech minulých či budoucích: sejdou se politici, kteří chtějí svrhnout vládu; koná se jednání...; Opozice neuspěla. vláda Andreje Babiše přestála hlasování o vyslovení nedůvěry; Mimořádná schůze se sejde příští týden v pátek; Premiér odmítl krok senátorů komentovat. K případu se dnes vyjádřil jen krátce a znovu novinářům nepovolil, aby se ptali. Mluvil hlavně o nemoci svého syna a kritizoval reportéry. Výzva senátorů k odstoupení premiéra i nový vzkaz Babiše mladšího: posun v kauze Čapí hnízdo...

Velmi častou analytickou strategií je předjímání budoucího vývoje či dotazování se na hypotetické scénáře: Kdybyste byl zítra ráno na tom jednání místo vašeho předsedy, na co byste se ho zeptal...? Doporučoval byste mu tenhle ten krok, nebo...; zatím to vypadá, že nejvíc nabitý program budou mít...; kdyby nakonec opozice našla 101 hlasů a vláda padla...; dá se předpokládat, že pátkem neskončí ani

problémy premiéra Babiše; Uvidíme. Velmi často jsou srovnávané různé kauzy, ale velmi často dopadají úplně jinak.

Klasická podoba novinářské distance od pravdivosti tvrzení, nejistota: ten se chce údajně únosem zabývat už ve čtvrtek, měl by se vyjádřit, nejspíš, ...zřejmě vrátí poslancům Senát...

Zvýznamnění časového údaje: ten se chce údajně únosem zabývat už ve čtvrtek; sejde se s nimi hned dvakrát; koaliční lídři budou tady na úřadu vlády jednat už v pondělí; zvýznamnění výrazu obecně: začínáme ale pochopitelně politikou...

Vlastní hodnocení, shrnutí situace: významné politické strany, které dost výrazně ovlivňují naši politickou scénu v posledních letech, není to úplně jednoduché mezi nimi; asi to byla od pana prezidenta neobratnost nebo nešikovnost; my jsme dnes byli svědky nebývalé jednoty; to, že syn premiéra, pokud mu můžeme věřit v té reportáži, byl odvečen, vylákán, ať tomu říkáme jakkoliv, na území Krymu, tzn. Rusy okupovaného poloostrova, je přeci docela zásadní věc ohledně potenciální vydíratelnosti... to není Andorra, to není Albánie... (naléhavě); Jeho interpretace se nejen v tomhle liší od toho, co Andrej Babiš mladší řekl novinářům Seznam Zprávy; Neobjevilo se žádné překvapení, uvnitř stran rebelové prostě nejsou; a zvědaví byli i poslanci ČSSD, ukázalo se, že poměrně oddaní jsou premiéru Babišovi komunisté.

(poslední tři příklady odvážněji formulovány)

Uvedení kontextu prezentace tématu při snaze o nestrannost: já jenom ještě doplním jednu důležitou věc, my jsme přirozeně zvali několik představitelů, ten seznam by byl dlouhý a možná by se nevešel ani na tu ceduli za mnou, představitelů ANO, ale bohužel jsme se nesetkali s pozitivní reakcí; my jsme se dnes usilovně snažili pozvat kohokoliv z hnutí ANO včetně premiéra samozřejmě; my jsme přirozeně opakovaně zvali představitele ČSSD, hnutí ANO a šlo o dvouciferné číslo představitelů hnutí; já jenom připomenu spletitost toho případu.

Vlastní pohled + prostředek komunikačního souladu: vy chcete vyvolat hlasování o nedůvěře vládě, já vím, že to je jedno s druhým, ale neobáváte se, že se vám nepovede...; to je přesně ono, my si nejsme jisti, jak to přesně bylo; to je v pořádku, já se jenom ptám na váš osobní názor.

Kombinace více strategií, např. předjímání a vlastního vyhodnocování: to bude určitě zajímavé sledovat, co ukáží následující dny, ale ať už to budeme považovat za obezličku, či nějaký komunikační trik, nebo zkrátka připustím, že to tak premiér myslí, mám tím na mysli skutečně, řekněme, povídání o tom, jak je složité pro rodiče mít nemocné děti, což bezesporu je...; dneska to tady bylo bouřlivé, pane Farský, očekáváte, že to byla jen taková malá ochutnávka?

předjímání a shrnutí: kde vy byste viděla to rozumné řešení, odstoupení premiéra, víme...

Náznak ironie: opozice bude jistě ráda, že jí poradíte; pánové, já vám musím poděkovat, ale myslím, že se všichni můžeme těšit na pokračování v pátek v Poslanecké sněmovně.

Osobnější poznámka: veřejná služba je někdy velmi dlouhá...

Vyjádření vlastního, osobního stanoviska: to myslím, že nikdo nezpochybňuje a stejně tak nikdo nemůže zpochybnit, že pár slov českého premiéra spustilo politickou bouři v této zemi.

...myslím, že bychom to měli nechat právníkům...

Já myslím, že velmi důležité v tuto chvíli je zmínit, že nevíme, jak to přesně bylo.

Já si myslím, že to není ta reportáž, nicméně máme tady politické procesy, které běží...

...děkujeme, vážíme si toho, děkujeme, to jsou vzácná slova, děkujeme za ně. (za instituci; po ocenění objektivní žurnalistiky ze strany hosta)

Jistě, pan Fiala možná není odborník na právo (nezřetelné) ...na politologii, proto říkám, že to zřejmě myslel takhle...

Komunistická strana jako jediná stála po boku Andreje Babiše. Opustíme jednoduchá spojení, která se nabízejí, třeba to, že pan Babiš byl kdysi vašim spolustraníkem, nebo i jiná, která by se mohla nabízet...

(poslední dvě výpovědi hodnotím jako nadbytečně silné, i spolu s užitou dikcí)

3.3. Specifika kauzy

- a. *Explicitní tematizace novinářského postupu, názoru: mně v té reportáži možná z novinářského hlediska chyběla přímá, možná i opakovaná, vzhledem k tomu, jak jste se pokoušeli i jiné lidi dostat k nějaké reakci, konfrontace přímo s premiérem Babišem, vím, že jste se o to pokoušeli extra, aby měl možnost, byť by to nebylo nic konkrétního, vyjádřit svůj názor; já vím, že ani vy, ani vaše kolegyně Slonková nejste psychologové ani psychiatři, nicméně nemůže být výpovědní hodnota toho... jaksí zpochybněna tím, že jde o člověka s viditelnými duševními problémy? Mně jde o tu věrohodnost...; jak moc bylo stříháno do té jeho odpovědi, protože já vím, že nějaké malé stříhy tam byly; to jste mu řekli, já vím, že jste se mu na začátku představili jako novináři... chápu to správně; ... a já jsem to sledoval velmi dlouho i přes půlnoc, kvůli tomu, že jsme řešili, jaké informace poskytnout; Já vím, že iDnes váhalo, iDnes je zpravodajským portálem vydavatelství MAFRA, jak se k tomu postavíte zítra? Můžete prozradit, nalákat možná? (náznak humoru); jak vy, noviny, které mají prostě tu souvislost s Andrejem Babišem, vůbec k tomuhle přistupujete? Jak hodnotíte to, co publikovat, co nepublikovat, to, co je důležité, co není důležité z vašeho pohledu, je to trochu schizofrenní situace; nechme tady tu indispozici, nicméně ta skrytá kamera, řešili jste do jaké míry říct tohleto, nebo ne, vím, že tady v ČT máme pevně stanoveny, kdy lze použít skrytu kameru, musí to být schváleno šéfredaktorem, musí to být v situaci zásadního veřejného zájmu, vy jako komerční médium k tomu máte přirozeně pravděpodobně asi jiný postup...; myslíte si, že by se s vámi vůbec nebavili, pokud byste řekli, že to natáčíte? Kauza otevřela také spoustu otázek o novinářské práci a etice: kritici dua Slonková a Kubík mluví o hyenismu; Ono je samozřejmě velmi jednoduché svěst, když to přeženu, všechno zlo světa na média, ale tady je jasný veřejný zájem: vyšetřování premiéra v poměrně závažné kauze... je tady ona cesta na Krym, velmi podezřelá, přístup médií je jedna věc, ale ta podstata jako taková... ; já jsem pochopil, že mi nechcete sdělit jasné stanovisko, ale předpokládám, že chápete, že jako novinář musím aspoň zkusit...; pojďme k obecnějšímu náhledu, který nám ta kauza nabídla v pohledu na česká média; ale tak tady nejde o Českou televizi, já jsme jenom to zmiňoval jako věc, kterou...*

- b. Výraznější je v rámci prezentace této kauzy také tematizace řeči, komentování vyjádření vlastního či ostatních, tzv. metajazyk: *vy jste zmínil problematiku toho únosu v uvozovkách, já to říkám skutečně v uvozovkách, protože nemyslím si, že by existoval ustálený ekvivalent, kterým to nazývat; to je zase další důležité slovo: posudek; my jsme se rozhodli udělat jakousi inventuru a dekontaminaci, jsme to přímo nazvali, můžete něco z toho, co přinesli kolegové, příp. zpochybnit, jak sami tvrdíte, to je vaše slovo; proč mluvíte, a to je ten třetí bod, tohle téma přece není, jak vy politici rádi říkáte, na stole...; a když se budu ptát úplně laicky: posudek je zevrubnější?...těch umožnění dokončení toho vyšetřování, těch i je tam možná příliš v téhle věti; to je slovník Andreje Babiše; předseda vlády používá slovo kampaň...*

Komentář slov hosta: *silná slova. Zaznělo to znovu, nejsem si jistý, že se na to nebudou vztahovat předpisy o... Nicméně nejsem si jistý, jestli se to na to nebude vztahovat. Vymezují se oficiálně každopádně.*

4. Tematické rámcování

Téma vládní krize bylo spojeno se třemi výraznými tematickými rámci, které se vyskytovaly téměř během celého vzorku, někdy doplněny sekundárními méně trvalými rámci, které vycházely z aktuálního dění. Celou krizi odstartovala reportáž televize Seznam s Andrejem Babišem mladším ve Švýcarsku a hlavním interpretačním rámcem se stala informace z tohoto rozhovoru – údajné *zatažení Andreje Babiše mladšího na Krym*. Tato překvapivá informace se stala nejen mediálním rámcem případu, ale také následným rámcem domácí politiky. Velmi záhy se objevuje druhý silný tematický rámec – návrh opozice na *resignaci vlády* a posléze *hlasování o nedůvěře vlády*. Tyto dva mediální rámce převažovaly po celou dobu zkoumaného vzorku a do velké míry se prolínaly. Celá kauza od počátku oživila starší mediální rámec domácí politiky – případ Čapího hnízda a jeho vyšetřování. Příznačné pro první z rámců bylo, že jeho hlavní aktér, předseda vlády Andrej Babiš, se narativně dostával do situace reagujícího na již vyřčené. Často tak na místo vytvářející vlastní rámec tématu – typický pro politickou komunikaci – byl zasazován do rámce vytvořeného jinými. Šlo o pozici, která je svým charakterem přirozeně obranná a vyvolávající negativní konotace. Tato nevýhodná pozice je charakteristická pro veškeré skandalizující narativní rámce a je pro tento typ vyprávění přirozená.

Pro první z rámců (*zatažení*) je typické, že využívá několikrát opakované audiovizuální citace jiného média – televize Seznam. Replikace a závislost na materiálech jiných médií může být do určité míry problematická, je založená na dekontextualizaci a nebere v potaz, za jakých podmínek materiál vznikl. Nicméně pro takto mimořádně razantní informace je pochopitelná a legitimní.

Druhý rámec – *nedůvěra vlády* – se týká s vyšší intenzitou druhé části zkoumaného období a je pro něj typická *narace predikce výsledku hlasování*. Narace predikování následného politického vývoje je pro tyto situace běžná. Jde o tradiční postup televizního zpravodajství užívaný u očekávaných událostí zásadního charakteru. V rámci tohoto podtématu se Česká televize věnuje postojům jednotlivých stran k hlasování, vyjednávání v rámci stran i mimo ně. Pro přiblížení divákům je obsažena grafická prezentace rozložení sil ve sněmovně. Intenzivní pozornost věnovaná očekávanému hlasování o důvěře vytváří napětí a stupňuje očekávání, je založena na zpravodajské hodnotě kontinuity, která je současným zpravodajstvím čím dál více využívána.

Vedle zmíněných tří silných rámců se objevila některá dílčí rámcování, šlo zejména o *demonstrace proti vládě AB*. Tento rámec se objevuje několikrát jako reakce na aktivitu reálného mimo-mediálního dění – demonstrací proti premiérovi a jeho vládě. Uprostřed vzorku se objevuje také rámec *psychologický posudek na Andreje Babiše mladšího*.

Tematické pole vládní krize je od počátku vystavěno na překvapivých a razantních informacích investigativní reportáže televize Seznam, a to zejména: 1) *tvrzení Andreje Babiše mladšího, že byl zatažen na pokyn svého otce na Krym*, 2) *skutečnosti, že není psychicky zdravý a léčí se*, a v menší míře 3) *informaci, že policie nereagovala na jeho zájem vypovídat ke kauze Čapí hnízdo*.

Zpráva o rozhovoru s Andrejem Babišem mladším, která vede k vládní krizi, se objevuje velmi razantně 13. listopadu, kdy je odvysílána reportáž redaktorů TV Seznam. Mimořádnost informace je zdůrazněna uvedením: „českou politikou hýbe nové drama“. Jsou využity záběry z reportáže internetové televize seznam.cz. Hned první den dostává téma prominentních 15 minut počátku relace Události. Od počátku kauzy je premiér Andrej Babiš v pozici reagujícího na objevující se informace. **Česká televize dbá na objektivizaci tématu pravidelným zařazováním jeho výpovědí a**

reakcí, případně záběry se snahou ho oslovit a získat jeho výpověď. Hned první den kauz se objevuje ústy Andreje Babiše nový podzářec kauzy – psychicky nemocné děti. Důležitou postavou příběhu se již první den stává Dita Protopopová, autorka posudku na syna Andreje Babiše. ČT také důkladněji představuje Andreje Babiše mladšího a jeho roli v případě Čapí hnízdo.

Také 14. listopadu je téma hlavním tématem dne a otevírá zpravodajskou relaci – je mu věnováno prvních 7 minut vysílání. „Celý den politici diskutují o nových skutečnostech v případě, který může ohrozit novou vládu...“. Česká televize tak věnováním velkého prostoru již nereaguje na samotné původní informace, ale na nové politické události (politickou agendu), které investigativní reportáž spustila.

Také třetí den kauzy se téma objevuje jako hlavní téma v souvislosti s *výzvou senátorů k odstoupení AB*. Tématu je věnováno více jak 10 minut. Prominence tématu pokračuje až do vysílání 17. listopadu. Po všechny čtyři dny otevírá zpravodajskou relaci a většinou vyplňuje více jak 10 minut vysílání.

16. 11. se objevuje nové silné podtéma kauzy – postoj komunistické strany k podpoře/nepodpoře vlády. Právě představitelé KSČM a zejména předseda Filip dostává v půdorysu hlasování o důvěře vlády výrazný prostor.

Menší zájem o kauzu se objevuje až 17. 11., kdy je téma vytlačeno výročím sametové revoluce a kauza se objevuje jen okrajově.

Typickými prvky rámcování kauzy je, že po jejím spuštění **Česká televize spíše reaguje na aktuální politické dění, výroky a postoje. Rámce tak vycházejí spíše z politické agendy, než aby byly aktivně utvářeny médii. Zároveň ČT usiluje o výraznou objektivizaci tématu proporčním poskytováním prostoru politickým subjektům a představitelům na základě jejich pozice v Poslanecké sněmovně. Tato objektivizace, ač normativně správná, někdy působí až schematicky.**

5. Vizualizace tématu

Vizualizace tématu byla ve velké míře neutrálního popisného charakteru. Naprostá většina využitých záběrů byly záběry typické pro vizuální prezentaci domácí politiky – synchronní promluvy představitelů politických stran v různých prostředích; ve většině případů v polodetailu za řečnickým pultem při tiskové konferenci, nebo tiskovém briefingu, záběry politiků v Poslanecké sněmovně či v Senátu, záběry politiků přicházejících na jednání. Často byly užity také záběry synchronů politiků v plenéru – na ulici, před domem, v parku.

Hlavním vizualizovaným aktérem, který často musel reagovat na již vyřčené, byl přirozeně premiér Andrej Babiš. Jeho vizualizace také nabízely nejširší spektrum – ale v naprosté většině šlo o prezentace bezpříznakové.

Méně typické a **ozvlášťující záběry se objevovaly jen minimálně**; zejména ve vizuální citaci původní reportáže televize Seznam použité skrytou kamerou, záběr Andreje Babiše obklopeného ochrankou spěchajícího na jednání s KSČM.

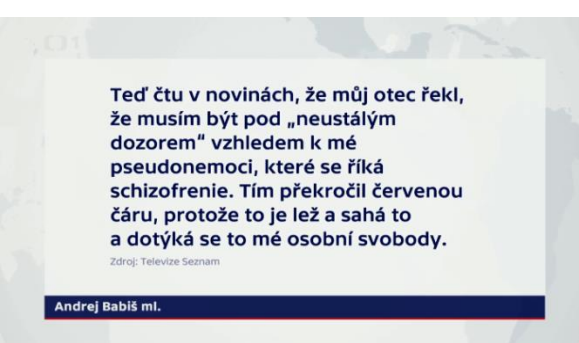
Opakovaně byly využity také záběry skupiny politiků – buď představitelů opozičních politických stran při společném prohlášení, nebo členů jedné ze stran při jednání grémií (e.g. KSČM, ČSSD). Jako rutinní vizuální topiku lze vnímat využití ilustračních záběrů zachycujících politiky při jiných činnostech: přicházející, odcházející, stojící v kuloárech apod. Způsobem zachycení Česká televize nijak nevybočovala z běžné vizuální prezentace typické pro narativní pole domácí politiky. Nedošlo k tomu, že by některý politický subjekt byl zachycen častěji v negativním nebo pozitivním konotačním kontextu.

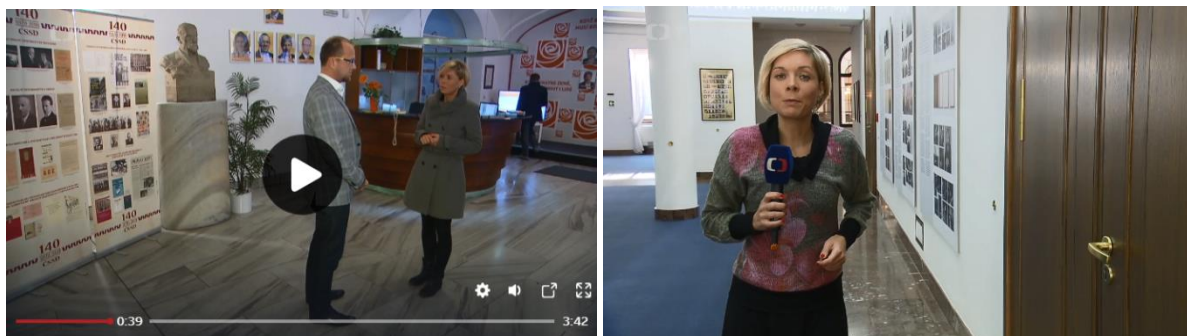
V souvislosti s oživením tématu kauzy Čapího hnízda byly použity již zaběhlé a dříve využitě metonymické záběry na jednu z budov farmy Čapí hnízdo, která se stala symbolem kauzy již před touto vládní krizí. Z hlediska sémiotického jde svým způsobem o vyprázdňený znak, který má namísto informační hodnoty hodnotu orientační – signalizuje divákovi, o jakém tématu je řeč.

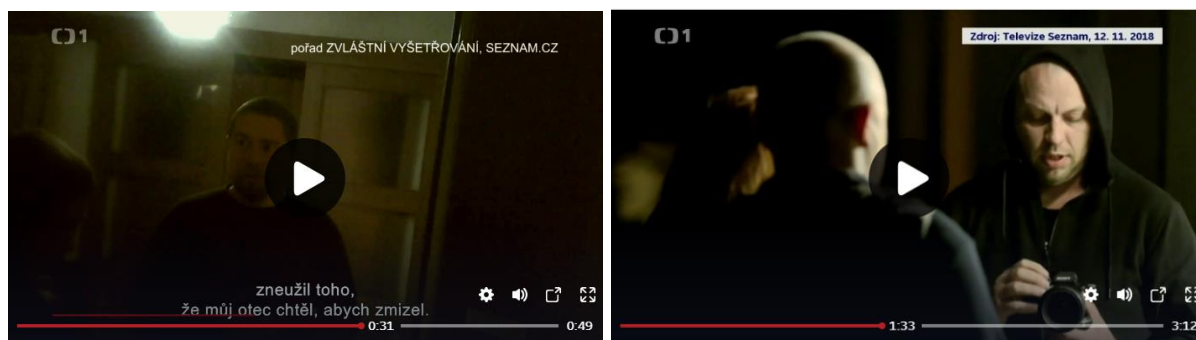
Česká televize hojně využívá technologii **split screen**, nejčastěji při rozhovoru s hostem mimo studio, při spojení s vlastním redaktorem v terénu apod. Využití této techniky vizualizace se svou frekvencí neodlišovalo od běžných způsobů zpracování domácí politiky Českou televizí.

Relativně často je použita také **infografika**, zejména při prezentaci výsledků veřejného mínění ke kauze, při prezentaci rozložení sil před hlasováním o důvěře vládě a při prezentaci kalendáře očekávaných událostí v rámci kauzy. V některých případech je využito grafického zpracování citace, nahrazuje tak přímou citaci v synchronu. Míra a způsob užití infografiky se v této kauzy neodlišuje od užití v tématu domácí politiky obecně. Nebyl zaznamenán případ užití grafiky pro posunutí významu, znevýhodnění některého z aktérů a podobně. V některých případech si ČT vypomáhá grafikou pro prezentaci tištěného materiálu, který nedisponuje zvukovou stopou, ta je pak vyplněna komentářem redaktora nebo duplikací vizualizované informace.

Jen ojediněle se objevují záběry politiků v méně obvyklém prostředí. Nezvyklé záběry jsou využity jen minimálně. Jedním z případů je záběr Andreje Babiše mladšího převzatý z původní reportáže TV Seznam, kdy je Andrej Babiš mladší zachycen v potměšlé místnosti skrytou kamerou.

Záběry mimo politické prostředí se v kauze vládní krize objevují jen velmi omezeně. Jedním z takových případů jsou záběry demonstrujících občanů. Ty představují typickou vizualizaci demonstrací – kombinující záběry celku a polocelku. Česká televize zpravidla zařazuje i záběry jasně ukazující velikost shromáždění či davu včetně jeho okraje („konce“). Nedochozí tak k manipulaci záběrem polocelku, který by ukazoval jen nekonečný „zhuštěný dav“.

Vizuální zpracování tématu žádným způsobem nevybočuje ze způsobů využití vizuální stránky v oblasti domácího zpravodajství. Příznakové záběry, které by přisuzovaly některému z aktérů kauzy negativní konotace, zesměšňovaly ho/ji, nebo měly jinak hodnotící charakter, se ve zkoumaném vzorku nevyskytují. Vizualizace může svou deskriptivností a bezpříznakovostí působit až nudně a silně předvídatelně. Má spíše rutinní než informační hodnotu. Jde ale o jev typický pro vizuální topiku domácí politiky, kdy je informačně zpravidla hodnotnější složka auditivní (výroky politiků).

Autoři analýzy

PhDr. Tomáš Trampota, PhD.

Přednáší *Media and Cultural Analyses* na New York University in Prague. Byl ředitelem Institutu komunikačních studií a žurnalistiky Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy a proděkanem tamtéž. Byl spoluzakladatelem a předsedou Central and Eastern European Network v rámci European Communication Research and Education Association. Je autorem knih *Zpravodajství* a *Metody výzkumu médií*.

PhDr. Tereza Klabíková Rábová, PhD.

Absolvovala obor mediální studia na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze. Vědecky se zabývá lingvistikou a jazykovou kulturou. Mimo jiné přednáší *Kulturu mluveného projevu* a *Komunikaci s médii* na Institutu komunikačních studií a žurnalistiky Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. Je autorkou řady odborných statí a analýz.